

Pracovní skupina „Orientalia Bohemica“
(moderátor Petr Charvát)

Bibliografie s tematikou „Orientalia Bohemica“ za rok 2006

Milena Bartlová: The Magic of Image: **Astrological, Alchemical and Magical Symbolism at the Court of Wenceslas IV**, in Blanka Seghyová (ed.), The Role of Magic in the Past – Learned and Popular Magic, Popular Beliefs and Diversity of Attitudes, Bratislava : Pro Historia 2005 (UK 1635874 = 05/DON 3040), 19-28.

Milena Bravermannová: **Relikviářové tkaniny** z tumby svaté Ludmily, in R. Špačková, P. Meduna (edd.), Nomine Liudmilam – Sborník prací k počtě svaté Ludmily, Mělník: Město Mělník 2006, 34-40 (plátno s vyšitým vzorem podoby svastik ze schrány s ostatky svěťice, 950-1000, – pokud import, z německé oblasti nebo z Egypta; vzorované hedvábí ze zadní části dalmatiky 1000-1040, z Byzance, Iráku nebo Sýrie; další pozůstatky hnědého a červeného hedvábí z Byzance, Asie či území chalífátu).

Pavel Břicháček, Monika Poláková: Archeologická překvapení v Milevsku – Unikátní nálezy po dlažbou kostela, „Dějiny a současnost“ 3/2006, ročník XXVIII, 12 (pod bazilikou velké inhumační pohřebiště, několik dřevěných objektů, základy nejméně 3 sakrálních staveb, osazeno od první poloviny 8. století po zřízení kanonie 1187; kolem roku 1200 zahájena stavba velké románské baziliky; ze sekundárních poloh /zdivo, výplně hrobů, navážka pod maltovým podkladem podlahy v jižní lodi kostela/ nálezy dlaždic, obkládacích desek, střešní krytiny a terakotových stavebních článků; počátek výroby dlaždic v první čtvrtině 13. století; dále „cisterciácká“ dlažba mozaiková v raně gotické opatské kapli; a dlaždice zvíkovsko-písecké skupiny; zcela nový soubor **dlaždic** z druhé poloviny 13. století, obrazy zvířat /gryf, jelen, lev, **velbloud, slon**/, draci, bájně bytosti = zvířata s lidskými hlavami; panovník na koni; od počátku 14. století dlaždice hladké a režné a v podlahách kombinovány s kamennými deskami; výroba terakotových stavebních článků; vyobrazení – dlaždice s velbloudem, gryfem, kentaurem/?).

Mark P. Cohen: Unter Kreuz und Halbmond – Die Juden im Mittelalter, München : C. H. Beck 2005, UK 06/VYM1606 (str. 63: Barbarossa dal **Židům z Wormsu roku 1157 výsady**, potvrdil tak starší práva daná Jindřichem IV., nejspíše 1090 pro Židy ze Špýru, obě listiny navazují na privilegia dávaná už od Karlovců: nedotknutelnost majetku; svoboda pohybu za podnikatelskými cíli doplněná vynětím z cel; zproštění povinnosti ubytovávat vojsko a živit jej; bude-li Žid přistižen s kradeným zbožím, dostane se mu spravedlivého soudu; str. 64 – ochrana před vnucením křtu; povolení k držení nekřesťanských otroků, a to i pokud byli účelově pokřtěni, aby mohli být vykoupeni /křesťanské otroky Židé kupovat nesměli;/ dostane-li se Žid do konfliktu s křesťanem, bude spravedlivě souzen; Židé mají právo řešit si otázky týkající se výhradně jich samých mezi sebou; právo prodávat křesťanům víno, léky, barviva).

Иван Чокоев: Към въпроса за облеклото от времето на първото Българско царство, in Studia protobulgarica et medievalia europensia, В чест на професор Веселин Бешевлиев, Sofia : Tangra 2003, UK 06/VYM 657, 248-255 (r. 354 sídlí Prabulhaři S Kavkazu; Hunové je rozptýlí mezi sarmatsko-alanské skupiny, jejichž kulturu PB přijali; v 7. století sídlí v Černomoří mezi Dněprem, Doncem a Kubání; Moščevaja Balka má patřit Alanům – suché

jeskyně; **textil**: Byzanc, Írán, Sogd, Čína; 252 obr. 7 – Sogd, květy řídce rozseté v poli; 252 obr. 8 – květy oddělené šikmým srdíčkovým mřížovím; květy: hora Mug, Balalyk Tepe, Varachši, Pendžikent, Afrasiab; podobné tkaniny nosí Bulhaři v menologii Basila II.).

Věra Čulíková, Rostlinné makrozbytky z raně středověkého hradu **Stará Boleslav** – předběžná zpráva, in Iva Boháčová (ed.), *Stará Boleslav – Přemyslovský hrad v raném středověku (Medievalia Archaeologica 5)*, Praha : Archeologický ústav AV ČR 2003, 367-379 (369 – na bazi sídlištního horizontu na akropoli nalezeny ve dvou vzorcích **fíky**, import; 374-375 – bylo tam několik nažek, ovoce a léčivo, baze sídlištního horizontu = okolo 900).

Peter Dobrev: The Inscriptions in **Proto-Bulgarian language** discovered by Prof. V. Beshevliev and the origin of the Protobulgarians, in *Studia protobulgarica et medievalia europensia*, В чест на профессор Веселин Бешевлиев, Sofija : Tangra 2003, UK 06/VYM 657, 385-390 (387-388: asi to nebyl turkický jazyk, 388-389 náhrobní nápisy – „popel + OJ“; 389-390: nápis na nádobě z Nagyszentmiklós, kde je župan „leader of the host“; „Boila zoapan gives the goblet as a token of the holy vow to Boitayl zoapan“ – východoíránský dialekt).

Dschingis Khan und seine Erben, Das Weltreich der Mongolen, Katalog, München : Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland, Hirmer-Verlag GmbH 2005 (OÚ III 13 901) (27 – Stein des Činggis = asi 1224-1225, žulová stéla z valu hradiště Chirchirinskoe, Gebiet Priargunski, Transbaikalien, Ermitáž, Sankt-Petěrsburg BM-728, nápis: „Když Čingischán podrobil lid Sartagul, zřídil tábor. Tu se shromáždila knížata říše Mongolů u Buqa Sočigai, a při soutěži v lukostřelbě dostřelil Yisüngge lukem na 335 alda“ = 530 m, byl to Čingischánův synovec; 27-28 paizy: jedna z depotu ze vsi Njuki na spodním toku řeky Selenge v západní Transbaikalien, Ermitáž, Sankt-Petěrsburg BM-1121, a druhá je náhodný nález z roku 1845 z Bezirk Minusinsk, Gouvernement Jenisej, Ermitáž, Sankt-Petěrsburg BM-1134, text: „Z moci věčných nebes. Budiž posvěceno jméno chánovo! Kdo mu neprokáže čest, bude vinen a zemře!“).

Juraj Gembický: **Bells and Magic**, in Blanka Seghyová (ed.), *The Role of Magic in the Past – Learned and Popular Magic, Popular Beliefs and Diversity of Attitudes*, Bratislava : Pro Historia 2005 (UK 1635874 = 05/DON 3040), 186-199 (190 – exkomunikace: zvon, kniha a svíce – pronést formulí vyvržení, zavřít bibli, zazvonit na zvon, zhasit svíci a hodit ji na zem; od 13. století v Z Evropě na zvonech AGLA, což je podle autora kabala, Atha Gibor Leolam Adonay = ‘In the eternity is you power, Lord!’ /sic/ = ochrana před ohněm; 195 – proti ohni chrání i sage = *salvia divinorum* = šalvěj, a na zvonech někdy otisky listů; 196 – někdy se v nápisech objevují latinským písmem přepsané grecismy či hebraismy: ADONAY, ELOY, ANANISAPTA, TETRAGRAMMATON, AYOS YSCIROs, AYOS OTECOS, AYOS ATHONATUS).

Eugene Helinski: On probable Tunguz-Manchurian origin of the Buyla inscription from **Nagy-Szentmiklós**, „*Studia Etymologica Cracoviensia*“ 5, 2000, 43-56 (49 – o županovi, a že 1. tisíciletí, karpatská kotlina; 50 – nápis řeckými písmeny překládá: „Zhupan Boyla ‘king’ replaced zhupan Butaul recognized supervised ‘king’“, přičemž ‘king’ je jakýkoli suverén, možná i avarský chán).

Friedrich Krinzing (ed.), **Spätantike und mittelalterliche Keramik aus Ephesos**, Österreichische Akademie der Wissenschaften, philosophisch-historische Klasse, Denkschriften, 332. Band, Wien : Verlag der Österreichischer Akademie der Wissenschaften

2005, UK 06/Vym 165 (Joanita Vroom: Medieval Pottery from the Artemision in Ephesos: Imports and Locally Produced Wares, 17-49: čínské seladony, imitace seladonů, španělské lustrové zboží, modrobílý čínský porcelán, asi 12.- 15. století; Susanne Metaxas: Frühbyzantinische Ampullen und Amphoriskoi aus Ephesos, 67-123: 5.- 7. století, kolky, patrně na tekutá vzácná zboží; Sabine Landstätter, Roman Sauer: Late Roman C-Ware und lokale spätantike Ware aus Ephesos, 143-201).

Benedek Láng: Research Problems of **Magical Texts** in Central Europe, Blanka Seghyová (ed.), *The Role of Magic in the Past – Learned and Popular Magic, Popular Beliefs and Diversity of Attitudes*, Bratislava : Pro Historia 2005 (UK 1635874 = 05/DON 3040), 11-17 (přehled magických rukopisů ve střední Evropě; 13 – v 15. století v Polsku působí Jindřich Čech, obviněn z přechovávání magických knih; 14 – měl věštit z křišťálu a vyvolávat duchy, aby mu ukázali v zemi skryté poklady, což prováděl v královských zahradách v Kazimierzi; v pražských knihovnách byly magické texty Picatrix = Ghāyat al-Hakīm a Liber runarum, kde mimokřesťanské vědění uvádí i skandinávské starožitnosti).

Michael Loewe: *A Biographical Dictionary of the Qin, Former Han and Xiu Periods (221 BC – AD 24)*, Leiden-Boston-Köln : Brill 2000 (na str. 687-689 je **Čang Čchien**, zde Qiang Jien: v letech 140-135 Gentleman, vypravil se k Jüe-č´ skrze osídlení Hsiung-nu, ti ho zajali a věznili deset let, oženil se s domorodkou, uprchl a posléze dospěl do Da Yuan = Ferghana nebo Sogdiana?; odtud dorazil do Da Xia = možná Baktrie, které se Jüe-č´ nedávno zmocnili; Jüe-č´ odmítl vytvořit s Chany druhou frontu proti Hsiung-nu. Na zpáteční cestě Čang Čchien opět zajat od Hsiung-nu, ale uprchl a asi roku 126 dorazil do Čang-An. Pošlechtěn a jmenován Grand Counsellor of the Palace, sepsal obšírnou zprávu. Roku 121 velel vojenské výpravě proti Hsiung-nu, druhá pochodová kolona však od nich poražena a Čang Čchien obviněn ze selhání a degradován. Nadále však setrval u dvora a vysílal výzkumné výpravy. Zemřel roku 113.)

Д. И. Мишин: Политическая власть в мусульманской Испании, „Восток – Oriens“ 2005/5, сентябрь-октябрь, 5-16 (zvláště **Abdarrahmán III.** (912-961) a vývoj po jeho smrti, občanská válka v 11. století).

Andrea Da Mosto: **I dogi di Venezia**, Firenze – Milano: Giunti 2003 (str. 3 – Paoluccio = Paulicio, + 717; 4 - Marcello + 726; 5 - Orso + 737, ti všichni voleni shromážděním lidu; pak vládlo pět *magistorum militum* dosazených Ravennou, poslední vyhnán 742; 13 – ostatky sv. Marka přivezeny za dóžete jménem Giustiniano Partecipazio, + 829, závět': vykonavatelkami choť Felicita a snacha Romana, majetek zanechal klášterům S. Zaccaria a S. Ilario, domácímu služebnictvu dal svobodu; choť má vystavět kostel pro ostatky sv. Marka, ten však nakonec postavil a kultovní náležitosti obstaral bratr Giovanni; 16 – Pietro Tradonico, za něj Benátky povýšeny na vévodství /*ducatus*/, poprvé 840, patrně on zarazil minci bez císařského obrazu s nápisem *Criste salva Venecias*; 17 – podle legendy věnoval papež Benedikt III. Benátkám těla sv. Pankráce a sv. Sabiny; 864 už má dóže Tradonico *soldati forestieri*; Orso I. Partecipazio 864-881, bojuje se Slovy a muslimy; 19 - Byzancí poprvé jmenován protospathariem, odvděčil se darem dvanácti bronzových zvonů; zabýval se obchodem, vlastnil v Akvileji 4 *fondaci*, vyňaté z povinnosti platit poplatky patriarchovi; Giovanni II. Partecipazio 881-887; 28 – roku 976 shořelo při povstání město i s archívem).

Ghada Osman: **Foreign Slaves in Mecca and Medina** in the Formative Islamic Period, „Islam and Christian-Muslim Relations“ 16/4, 2005, 345-359 (podrobný rozbor etnicit u muslimských otroků na počátku islámských dějin – z Byzance, Egypta, Etiopie, Íránu).

Čeněk Pavlík: **Velbloud z Posázaví**, „Muzejní a vlastivědná práce – Časopis Společnosti přátel starožitností“ 43(1), 2005, 232-236 (pozdně gotický kachel ze soukromé sbírky údajně z Kácova, konec 15. či počátek 16. století, obraz muže sedícího na velbloudu, snad ze sídla zdejšího rytířského rodu Dvořeckých z Olbramovic).

David Pingree: The Diffusion of **Arabic Magical Texts** in Western Europe, in La diffusione delle science Islamiche nel Medio Evo Europeo, Roma: Accademia Nazionale der Lincei 1987, 58-102.

Lumír Poláček (ed.): Studien zum Burgwall von Mikulčice VII, Brno : Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der ČR 2005 (189: sonda Z, 1969-I, č. 29, jsou tam jámy, hroby, depoty, Fussbodenaufschüttungen; ve V části plochy stopy ohrazení III. kostela s vchodem; před vchodem asi 20 hrobů; bez výbavy, patří k horizontu mladšímu než Fussbodenaufschüttungen; „**Mit dieser Grabgruppe werden hypothetisch die drei norditalienischen, an die Wende des 9./10. Jh. datierte Denare verbuden**“; 191 Abb. 180, plán s vnesením nálezů mincí – dvě z objektu 722 nebo nad ním, jedna na ploše; 192 Abb. 182 – třetí na ploše je v blízkosti hrobu 999).

Nad'a Profantová, Vlastimil Novák: **Umajjovská měděná mince z Čelákovic**, okr. Praha Východ, „Numismatický sborník“ 20, 2005, 21-28 (i soupis lokalit, čelákovický fals je umajjovský, pozdní 8. nebo rané 9. století).

Pavlna Rychterová: Die Offenabrungen der heiligen Brigitta von Schweden – Eine Untersuchung zur alttschechischen Übersetzung des Thomas von Štítné (um 1330 – um 1409), Köln – Weimar – Wien : Böhlau Verlag 2004, UK 06/NZL1185 (na str. 120 o **českém překladu Barlaama a Josafata** (křesťanská verze životopisu Buddhy Šákjamuniho), dvě verze, každá doloženy třemi rukopisy, není jasné, zda vskutku Štítný, ale za posledních čtyřicet let se tím nikdo nezabýval).

Peter Stadler et al.: Ein Beitrag zur Absolutchronologie der **Langobarden** aufgrund von C-14 Datierungen..., „Archaeologia Austriaca“ 87, 2003, 265-278 (268-269: po roce 568 už žádné langobardské hroby, všichni odešli; 271: Slované před rokem 600 nejsou, až 630 avarský zábor, keramika – hřebenování, značky na dnech).

Loretta Vandi: Il Manoscritto Oliveriano 1 – Storia di un codice boemo del XV secolo, Fondazione: Casa di Risparmio de Pesaro 1841, 2004 (rukopis žaltáře a kalendáře malovaný v dílně Valentina Noha v Praze v letech 1475-1480, pro někoho z dvorských kruhů, možná pro samého krále, řada údajů o iluminovaných rukopisech z českých zemí 1350-1500, vzory Valentina Noha v Porýní, ale i ve Francii, zvláště kalendář, řada údajů o Mistru hracích karet a o **karetních hrách** vůbec, viz zde uvedenou literaturu; o orientálním původu hry v karty Sophie Makariou, No. 40. Carte a jouer, in L'Orient de Saladin – L'art des Ayubides, Exposition présentée a l'Institut du Monde Arabe, Paris, du 23 octobre 2001 au 10 mars 2002, Paris 2001, str. 48.).

Roman Zaoral: České a moravské ražby z pokladu Fuchsenhof, „Numismatický sborník“ 20, 2005, 61-108 (také o vztazích Čechy-Benátky; 62 – 1 ks dirhemu, ražba království jeruzalémského, Akkon 1253-1260; 67-68 – **Češi v Jeruzalémě** za PO II, Marqualdus suppanus, české a moravské mince z depotu v Caesareji Maritimě).

Roman Zaoral, A Numismatic Evidence on **Czech Pilgrims in 13th Century Caesarea**, in D. Doležal, H. Kühne (edd.), Wallfahrten in der europäischen Kultur – Pilgrimage in European Culture (Europäische Wallfahrtsstudien Bd. 1), Frankfurt a. M. 2006, 73-79 (mincovní depot).

Roman Zaoral, Das böhmische und mährische Münzwesen des 13. Jahrhunderts im Licht des Schatzfundes von **Fuchsenhof** (Österreich), in C. Alfaro, C. Marcos y P. Otero (edd.), XIII Congreso Internacional de Numismática, Madrid 2003, Madrid 2005, 1417-1425.